

Список використаних джерел

1. Айзенбарт М. М. Ігрова діяльність у процесі формування соціально- комунікативних здібностей старших дошкільників крізь призму поглядів В. О. Сухомлинського. *Нова педагогічна думка* : науково-методичний журнал / ред. кол. : А. Лавринчук (голов.ред.) та ін. Рівне, 2014. № 2 (78). С. 64-67.
2. Аніщук А. Мовлення як засіб самовираження старшого дошкільника: навчально-методичний посібник [для вихователів, практичних психологів, батьків та студентів дошк. відділ.пед. вишів]. Ніжин : Ніжинський держ. ун- т. ім. М. Гоголя, 2013. 113 с.
3. Гордій Н.М., Корякіна І.В., Дмитренко А.П. Гра як засіб розвитку комунікативної компетентності дітей дошкільного віку. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2018. Вип. 82(3). С. 91-98.
4. Кубата Н.П., Айзенбарт М.М. Гра як засіб формування соціальної компетенції у дітей старшого дошкільного віку. *Молодий вчений*, 2018. No 5 (57). С. 53-60.

*Малишенко Людмила Миколаївна,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Мельничук Л.Б.
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»*

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ СКЛАДАТИ РОЗПОВІДЬ-РОЗДУМ

Одним з пріоритетних завдань дошкільної освіти в сучасних умовах є формування розумної, активної особистості дитини, здатної розмірковувати, аналізувати, приймати рішення. Реалізації окресленого завдання сприяє навчання дітей складанню розповідей-роздумів.

Необхідність навчання старших дошкільників складати розповідь-роздум, на думку вчених А.Богущ, Н.Гавриш, Н.Семенової, Н.Харченко, обумовлена значенням цього виду зв'язного мовлення в організації спілкування, у розвитку

розсудливості як однієї із базових якостей особистості дошкільника, спроможного грамотно, аргументовано, доводити власні переконання, логічно, послідовно, зв'язно викладати свої думки в різноманітних життєвих ситуаціях [1, с. 466].

Розповідь-роздум – це комплексний вид висловлювання, у якому послідовно, зв'язно передаються думки про факти та явища довкілля, шляхом встановлення між ними причинно-наслідкових зв'язків, і притаманними йому специфічними функціонально-жанровими, структурними і мовними особливостями [3, с. 26].

Основою для роздуму є накопичені знання, зміст і рівень яких впливають на глибину міркування, тобто, пізнавальна діяльність дитини має досягти певного рівня. Важливу роль для міркування виконують розумові операції – аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, абстрагування, конкретизація.

Виділяють такі різновиди роздумів:

1) роздум-пояснення (сніговика назвали так тому, що він зроблений зі снігу);

2) роздум-доказ (страус – це птах, тому що у нього, як і у всіх птахів, є дзьоб....., значить, це птах);

3) роздум-спростування (доводиться хибність висловлювання) [3, с. 26].

Система роботи з навчання дітей складати твори роздуми складається з таких етапів.

I. Підготовчий етап.

Мета: формування основ навчання мовлення.

Завдання:

–формувати в дітей старшого дошкільного віку мотивацію доведення своєї думки;

–розвивати пізнавальні процеси,

–формувати вміння встановлювати причинно-наслідкові, просторово-часові, функціональні та цільові зв'язки між об'єктами та явищами навколишнього світу;

–збагачувати дитячий досвід уявленнями про різні об'єкти та явища природного та соціального середовища, розвивати світогляд, що сприяє збагаченню змісту дитячих міркувань;

–збагачувати словниковий запас дітей, знайомити дітей з лексикою, що відповідає міркуванню: вступними модальними словами (по-перше, по-друге, отже), підрядними сполучниками (тому що, оскільки);

–формувати вміння складати складнопідрядні речення, які є основною граматичною одиницею тексту-роздуму;

II етап. Основний.

Мета: формування у дітей мовленнєвих умінь складання роздумів.

Завдання:

–формувати у дітей знання про роздум як вид тексту, ознайомити з функціональним призначенням, структурними особливостями, лексико-граматичним оформленням;

–розвивати навички планування та оформлення роздумів;

–поглиблювати дитячі уявлення про навколишній світ, що сприяють насиченню інформацією дитячих роздумів та розвитку мовленнєвої мотивації;

–закріпити навички встановлення різних видів зв'язку між об'єктами та явищами навколишнього світу [3].

Прийоми розвитку мовлення.

I. Спочатку даються завдання на невербальній основі. Це може бути:

1) розрізні картинки;

2) гра «Відгадай за частинами весь предмет»;

3) робота з серією картин – «Знайди картинці місце», «Виклади серію», «Яка картинка не підходить до оповідання», «Переплутані сюжети»;

4) ігри на класифікацію пір року;

5) ігри, що встановлюють послідовність росту рослин, тварин;

6) небилиці у картинках;

7) ігри на класифікацію, узагальнення.

II. Потім запроваджуються завдання на вербальній основі:

1) введення проблемних ситуацій на занятті. Наприклад, «Як нам перейти калюжу?»;

2) робота з логічними-мовними завданнями, які сприяють розвитку пояснювального мовлення дитини:

– дидактичні ігри: «Поясни», «Закінчи речення», «Добре – погано», «Зроби висновок», «Чому так кажуть?» «Знайди початок міркування», «З двох доказів обери правильне».

– упорядкування описово-порівняльних оповідань про два предмети (літак-вертоліт, білий ведмідь – бурий ведмідь, вовк – собака та ін.);

– бесіди щодо змісту творів художньої літератури з обговоренням позитивних та негативних вчинків героїв, їх мотивів (оповідання В. Сухомлинського, Н. Забіли та ін.);

– робота над загадкою «Хто більше підбере доказів?»;

– порівняння казок народів світу з однією сюжетною лінією;

– робота над змістом прислів'їв, крилатих висловів;

– аналіз проведеного дітьми експериментування;

– власне складання оповідань-роздумів, пропуск частин міркування або їх переплутування.

У роботі над упорядкуванням оповідання-роздуму використовується моделювання висловлювання. Моделлю виступає іграшка - піраміда, що символізує структуру усного висловлювання даного типу і взаємозв'язок його частин (основа – теза, кільця – доказ, верхівка – висновок).

Таким чином, навчання дітей старшого дошкільного віку складанню розповіді-роздуму має низку особливостей, обумовлених особливостями психічного та мовленнєвого розвитку дітей, вимагає спеціальних підходів для її формування і, безсумнівно, має великий розвиваючий потенціал.

Список використаних джерел

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Київ: Видавничий дім «Слово», 2011- 704 с.

2. Омеляненко А.В. Розповіді-роздуми. Дошкільне виховання. 2004. №9. С.10-13.

3. Омеляненко А. В. Навчання дітей старшого дошкільного віку складати розповіді-роздуми: монографія. Донецьк: Юго-Восток, 2009. 196.